

STÁTNÍ ROZPOČTOVÉ VÝDAJE A DOTACE NA VÝZKUM A VÝVOJ (GBAORD) – ANALYTICKÁ ČÁST

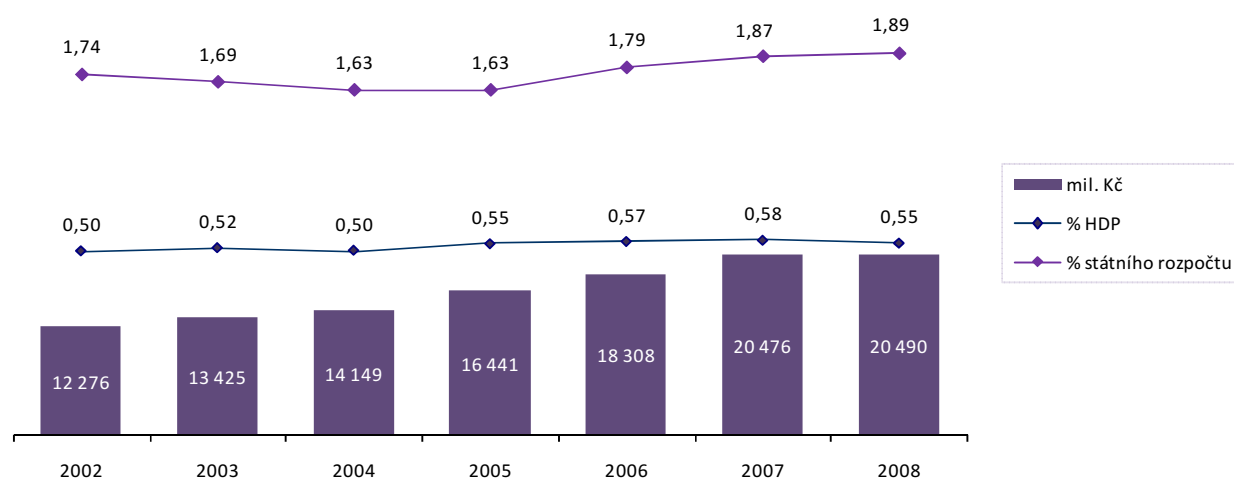
1. Základní údaje GBAORD 2008

V České republice v roce 2008 dosáhly státní rozpočtové výdaje a dotace na výzkum a vývoj (GBAORD) částky **20 489,6 mil. Kč**.¹ Ve srovnání s předchozím rokem státní podpora výzkumu a vývoje vzrostla pouze o 0,07 % (z 20 475,8 mil. Kč v roce 2007). Uvedená výše finančních prostředků státní podpory poskytnutá na vědeckovýzkumné aktivity zahrnuje pouze prostředky z centrálního rozpočtu, tj. bez zahrnutí výdajů na VaV z krajských rozpočtů.

Uvedená částka odpovídala podílu **0,55 % HDP** (0,58 % v roce 2007).² Nízkým podílem státních výdajů věnovaných na podporu VaV se dlouhodobě nedaří dosáhnout úrovně 1 % HDP, který je stanoven v původní i revidované Lisabonské strategii. Naopak se cílový procentní podíl začíná vzdalovat.

Na celkových výdajích státního rozpočtu se GBAORD v roce 2008 podílely **1,89 %** (1,87 % v roce 2007). Podíl státních výdajů na výzkum a vývoj na celkových výdajích státního rozpočtu meziročně vzrostl. Ve schválené verzi státního rozpočtu na rok 2008 se přitom počítalo s částkou státní rozpočtové podpory na VaV ve výši 22 996,2 mil. Kč. Skutečné čerpání v roce 2008 bylo nižší.

GRAF 1.1: Výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj (GBAORD) v ČR; 2002–2008

Z celkové částky státních rozpočtových výdajů a dotací na výzkum a vývoj směřovala převážná část na **civilní výzkum a vývoj (97,8 %)**. Na **obrný (vojenský) výzkum a vývoj** stát vydal **2,2 %** finančních prostředků. Oproti roku 2007 se podíl obranného VaV téměř nezměnil (klesl z 2,3 %). Výdaje na obranný (vojenský) výzkum se od roku 2002 pohybují v rozmezí 2 až 3,5 % celkových GBAORD. Tento výzkum a vývoj je financován téměř výhradně z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany.

Největší část státní podpory výzkumu a vývoje (GBAORD) směřovala prostřednictvím rozpočtových kapitol Akademie věd a Grantové agentury do **neorientovaného výzkumu (SEO 11)**. Celkem to bylo **6 126,1 mil. Kč**, což odpovídá podílu **29,9 %** celkových GBAORD. Podíl tohoto socioekonomického cíle v rámci celkových GBAORD se zvýšil z 28 % (z 5 738 mil. Kč) v roce 2007. Pod tento socioekonomický cíl spadá veškerý výzkum, který není přímo orientovaný na jednoznačně specifikované oblasti (vládní cíle), např. výzkum a vývoj v oblasti průmyslové výroby a technologie podpořený Ministerstvem průmyslu a obchodu.

V pořadí druhý nejvíce podpořený cíl s alokovanou částkou **5 401,0 mil. Kč** byl **všeobecný výzkum na vysokých školách (SEO 10)**. Podíl na celkových GBAORD dosáhl **26,4 %**. Ve srovnání s předchozím rokem se tento podíl mírně zvýšil (z 25,9 %, v absolutním vyjádření 5 306,2 mil. Kč v roce 2007). Pod tento socioekonomický cíl se dle metodiky klasifikují pouze prostředky plynoucí prostřednictvím rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu výzkumu a vývoje na vysokých školách. Prostředky od ostatních poskytovatelů (resortů) se sem nezařazují.³

¹ Veškeré údaje týkající se GBAORD a výdajů státního rozpočtu vyjadřují skutečnost k 31.12.2008.

² Údaj o HDP platný ke dni 12.09.2008.

³ Používá se užší definice tzv. všeobecných univerzitních fondů (viz Frascati manual 2002, kap. 8)

Do tohoto socioekonomického cíle se řadí zejména specifický výzkum na vysokých školách (částka 1 043,9 mil. Kč), výzkumné záměry a projekty (tj. institucionální i účelová podpora).

Z jednoznačně specifikovaných cílů směřovalo nejvíce státní podpory zejména prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu do oblasti **průmyslové výroby a technologie** (SEO 07). Celkem to bylo **2 353 mil. Kč**, což odpovídá podílu **11,5 %**. Oproti roku 2007 došlo k mírnému poklesu podílu tohoto cíle na celkových GBAORD (z 11,8 % a částky 2 418,7 mil. Kč). Do tohoto cíle se klasifikuje výzkum a vývoj v oblasti průmyslové výroby a technologií. Třídění na úrovni dílčích cílů pak zahrnuje jednotlivá odvětví. Prostředky směřují zejména na podporu VaV v podnicích.

Podpora VaV oblasti v **zemědělské výroby a technologie** (SEO 06) je nižší než u průmyslové výroby. V roce 2008 směřovalo do VaV z oblasti zemědělství **4,9 %** z celkových GBAORD (částka **1 010,1 mil. Kč**), což je o polovinu méně než v případě průmyslové výroby. V roce 2007 to bylo 976,1 mil. Kč (podíl 4,8 %). O podporu VaV v této oblasti se stará zejména Ministerstvo zemědělství.

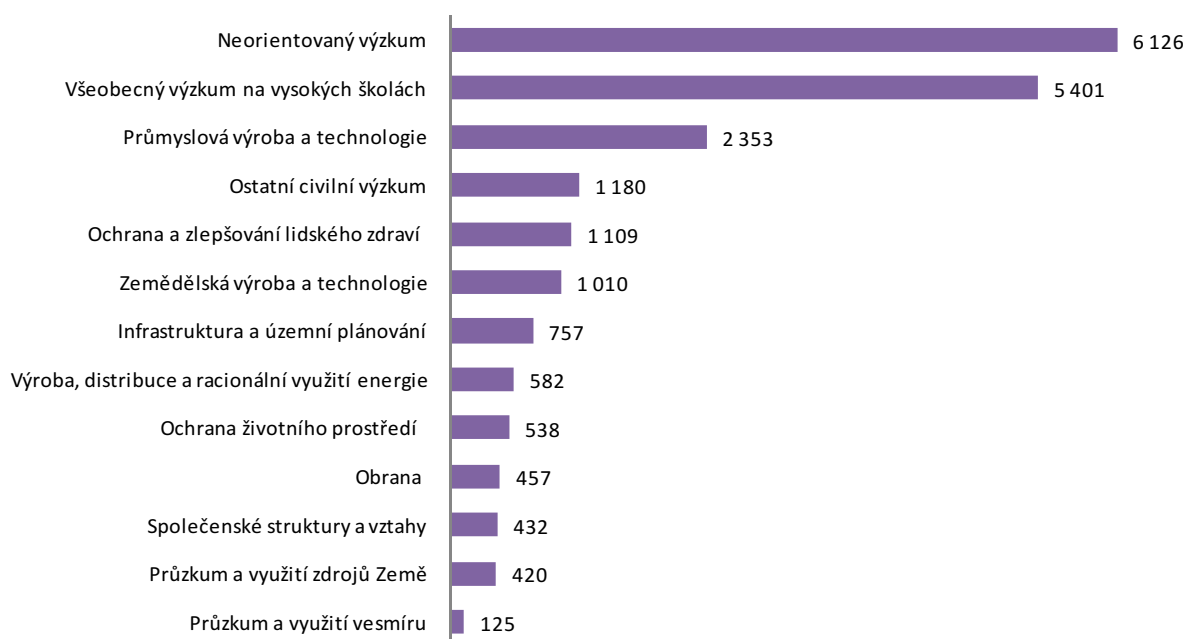
Mezi další oblasti s výraznou státní podporou výzkumu a vývoje v roce 2008 patřila také **ochrana a zlepšování lidského zdraví** (SEO 04). Sem směřovaly prostředky zejména prostřednictvím rozpočtu Ministerstva zdravotnictví, které se týkaly dalšího pokroku ve zdravotnictví. Na výzkum a vývoj v této oblasti byly vynaloženy **1 108,8 mil. Kč.**, což odpovídá podílu **5,4 %**. Oproti minulému roku došlo ke snížení podílu tohoto cíle v rámci celkových GBAORD o 1,2 procentního bodu (z 6,6 % a částky 1 350,6 mil. Kč v roce 2007). Příjemci těchto prostředků byly zejména fakultní nemocnice.

U ostatních socioekonomických cílů nepřesáhla výše státní podpory částku 1 mld. Kč, vyjma **ostatního civilního výzkumu** (SE 12) s částkou **1 179,9 mil. Kč** a s podílem **5,8 %** na celkových GBAORD, do kterého se řadí zejména podpora zahraničních výzkumných aktivit, investice do infrastruktury a ostatní náklady výzkumu a vývoje. Oproti roku 2007 došlo u tohoto cíle k výraznému meziročnímu poklesu podílu na celkových GBAORD o 1,8 procentního bodu (ze 7,6 % a částky 1 549,1 mil. Kč), Tento cíl spolu s obranou (SEO 13) nemá žádné dílčí cíle.

Nejméně byl v roce 2008 podpořen ze státních zdrojů **průzkum a využití vesmírů** (SEO 09). Výzkum a vývoj v této oblasti obdržel pouze **125,2 mil. Kč**, což odpovídá podílu **0,6 %** celkových GBAORD. Tento podíl byl stejný jako v roce 2007.

Částky u všech socioekonomických cílů viz následující GRAF 1.2 a TAB 1.1.

GRAF 1.2: Výdaje státního rozpočtu na VaV podle socioekonomických cílů v mil. Kč; 2008

Celkové státní rozpočtové výdaje a dotace vzrostly meziročně o zanedbatelných 0,07 %, což je nejnižší nárůst během sledovaných let 2002–2008 a jde de facto stagnací růstu státní podpory VaV. Pokud tedy celkové rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj ve srovnání let 2007 a 2008 de facto stagnovaly, pak v případě jednotlivých socioekonomických cílů byla situace složitější. Podíly jednotlivých cílů na celkových GBAORD se meziročně změnilly výrazněji, než tomu bylo v předchozích letech.

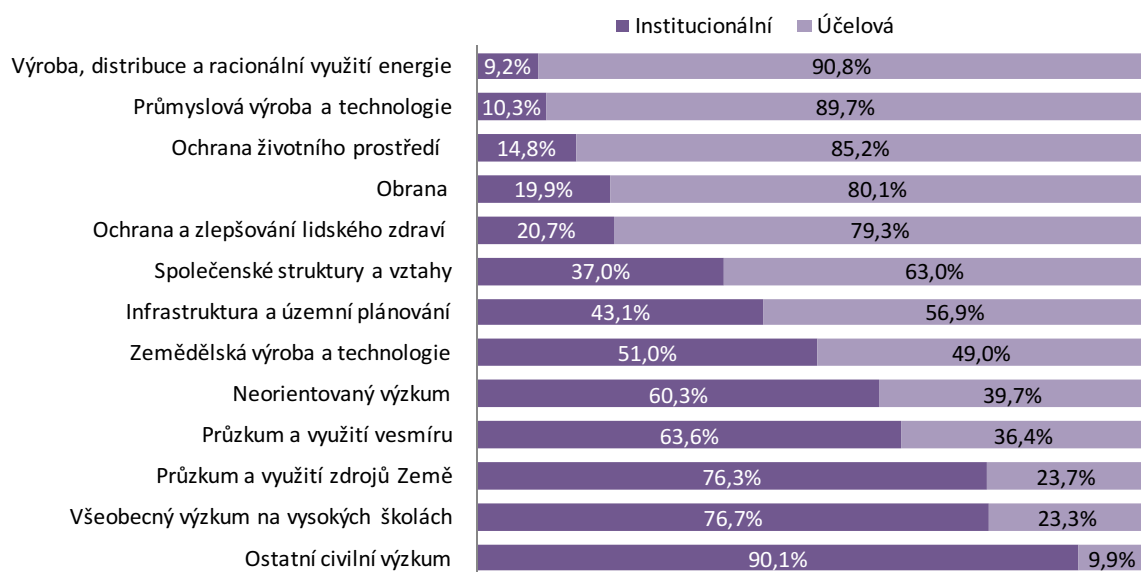
TAB 1.1: GBAORD podle socioekonomických cílů (v mil. Kč), absolutní a procentní změna; 2007 a 2008

SEO	Hlavní socioekonomické směry	2007	2008	2008/2007	
		mil. Kč	mil. Kč	abs. změna	% změna
01	Průzkum a využití zdrojů Země	390,7	419,5	28,8	0,07
02	Infrastruktura a územní plánování	718,9	757,2	38,3	5,32
03	Ochrana životního prostředí	454,1	537,8	83,6	18,41
04	Ochrana a zlepšování lidského zdraví	1 350,6	1 108,8	-241,7	-17,90
05	Výroba, distribuce a racionální využití energie	520,8	582,3	61,5	11,81
06	Zemědělská výroba a technologie	976,1	1 010,1	34,0	3,48
07	Průmyslová výroba a technologie	2 418,7	2 353,0	-65,7	-2,72
08	Společenské struktury a vztahy	464,5	432,0	-32,6	-7,01
09	Průzkum a využití vesmíru	126,7	125,2	-1,5	-1,18
10	Všeobecný výzkum na vysokých školách	5 306,2	5 401,0	94,8	1,79
11	Neorientovaný výzkum	5 738,0	6 126,1	388,1	6,76
12	Ostatní civilní výzkum	1 549,1	1 179,9	-369,3	-23,84
13	Obrana	461,3	456,8	-4,5	-0,97
01-13	Celkem	20 475,8	20 489,6	13,8	0,07

K nejvýraznějšímu nárůstu státní podpory VaV došlo u ochrany životního prostředí (+18,4 %). K výraznějšímu nárůstu (přes 10 %) došlo také v případě výroby, distribuce a racionálního využití energie (+11,8 %). Více jak pěti procentní nárůst zaznamenaly neorientovaný výzkum (+6,8 %) a infrastruktura a územní plánování (+5,3 %).

Naopak nejvýraznější pokles podpory byl zjištěn v případě ostatního výzkumu (-23,8 %). Po kontinuálním nepřetržitým růstu v posledních letech, v roce 2008 poprvé poklesly státní výdaje na VaV alokované do oblasti ochrany a zlepšování lidského zdraví (-17,9 %). Přitom pokles byl poměrně markantní. Ostatní socioekonomické cíle, u kterých došlo k poklesu státní podpory, zaznamenaly pokles menší než 10 % (např. společenské struktury a vztahy -7,0 %).

GRAF 1.3: Struktura socioekonomických cílů podle typu státní podpory; 2008

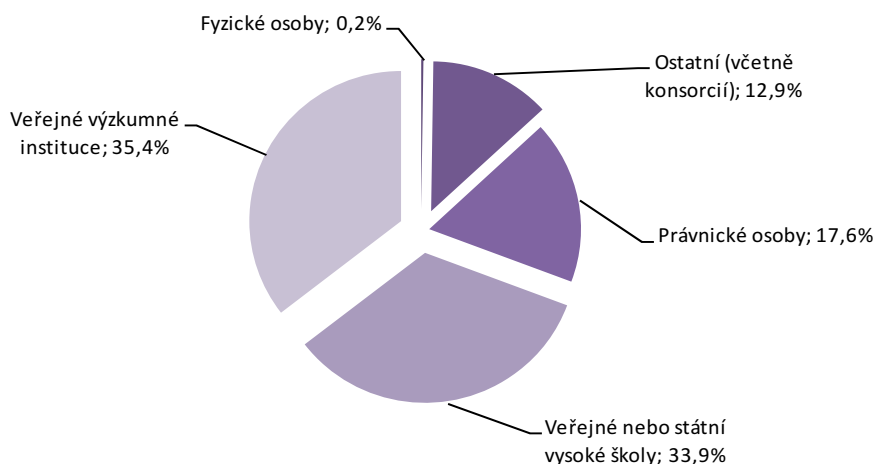

Nejvíce je prostřednictvím institucionální podpory financován ostatní civilní výzkum a vývoj (podíl 90,1 %), kde se klasifikují zejména částky na podporu mezinárodní spolupráce, kterou jsou dle koncepce státního rozpočtu považovány za institucionální prostředky. Stejně tak i druhý nejvýznamnější socioekonomický cíl všeobecný výzkum na

vysokých školách, kde je podíl institucionální podpory 76,7 %, a to zejména díky položce „specifický výzkum na vysokých školách“ (částka 1 043,9 mil. Kč).

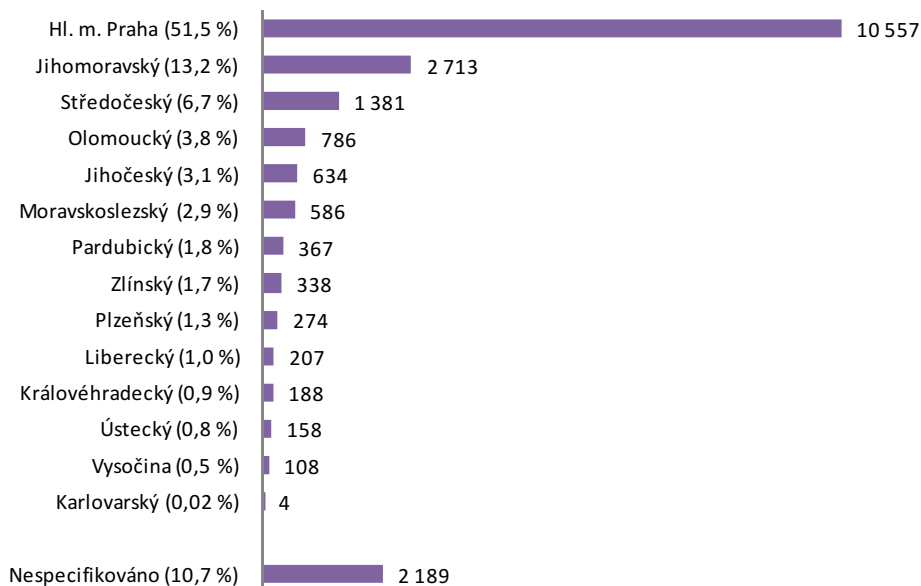
Naopak největší podíl účelového financování dosáhl socioekonomický cíl výroba, distribuce a racionální využití energie s podílem 90,8 %. Stejně tak VaV v oblasti průmyslové výroby a technologie je financován v převážné většině pomocí účelové – projektové – podpory (89,7 %).

GRAF 1.4: Celkové GBAORD podle příjemců v procentech; 2008

Nejvýznamnějším příjemcem státní rozpočtové podpory výzkumu a vývoje byly v roce 2008 veřejné výzkumné instituce. Jejich podíl na celkových GBAORD činil 35,4 % (7 260 mil. Kč). Téměř stejně vysoký podíl zaznamenaly vysoké školy (33,9 %; 6 937 mil. Kč). Naopak nejmenší podíl (pouze 0,2 %; 47 mil. Kč) státní podpory VaV připadl projektům realizovaným fyzickými osobami.

GRAF 1.5: Celkové GBAORD podle krajů (NUTS 3) v mil. Kč; 2008

POZN.: Nespecifikováno – zahrnuje poplatky a příspěvky do zahraničí a ostatní částky bez konkretizace kraje.

Dominantním příjemcem státní rozpočtové podpory výzkumu a vývoje bylo hlavní město Praha s podílem 51,5 %. Zde se plně odráží vysoká koncentrace vysokých škol a veřejných výzkumných institucí sídlících v hlavním městě. Druhým nejvýznamnějším příjemcem byl Jihomoravský kraj s podílem 13,2 %. Pokud vynecháme položku nespecifikováno (10,7 %), pak třetím nejvýznamnějším příjemcem státní rozpočtové podpory na VaV byl Středočeský kraj s podílem 6,7 %. Naopak Karlovarský kraj dosáhl téměř nulového podílu.